

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

BEPERKT ZICHT

*door A. P. N. de Groot, arts, voorzitter van de
Vereniging tegen de Kwakzalverij*

ONDER DE titel „Weer een enquête” werd in het maartnummer van ons Maandblad aandacht besteed aan een tweede enquête, gehouden onder auspiciën van het Nederlands Instituut voor Preventieve Geneeskunde/T.N.O. te Leiden.

De eerste was onder het mom van wetenschap als artikel gepubliceerd in het Maandblad van het Nederlands Huisartsen Genootschap. Ze was door niet-terzake-kundige artsen schriftelijk ingesteld bij evenmin in dit onderwerp ingewijde huisartsen. In ons februari-nummer heeft deze enquête een afdoende kritiek ondergaan.

Dit lot moge nu het tweede onderzoek, ditmaal bij een naïef publiek ingesteld door even goed-gelovige enquêteurs ondergaan.

Het betreft nu een papieren vraagstelling door ene Drs. (sociologie) E. Th. Cassee, gericht tot 300 inwoners van Utrecht, leeftijd 21 tot 65 jaar, steekproefsgewijze geselecteerd.

Over deze enquête werd kort geleden in Ruim Zicht, officieel orgaan van het Nederlands Katholiek Vakverbond een en ander gepubliceerd op een wijze, die duidelijk het beperkte zicht van de enquêteurs in de behandelde materie demonstreert. De schrijver wordt aangekondigd als wetenschappelijk medewerker van het N.I.P.G./T.N.O. Bij de lezer wordt hierdoor de indruk gewekt, dat hij wordt voorgelicht over een *g e d e g e n w e t e n s c h a p p e l i j k* onderzoek. Niets is echter minder waar dan dat. Helaas. Want wederom is uit de gang van zaken bij het tot

stand komen van deze enquête gebleken, dat op het punt van voorlichting inzake kwakzalverij het N.I.P.G./T.N.O. wetenschappelijk allermindst verantwoord te werk is gegaan en wel wederom door niet diep genoeg te graven. Deze uitspraak moge door het navolgende afdoende worden verduidelijkt.

- 1. Het moge dan in feite niet zo belangrijk zijn, maar het feit, dat de schrijver bij herhaling de Wet op de uitoefening der Geneeskunst in

**Antwoord op een tweede
enquête - op papier, onder
300 inwoners van Utrecht**

1864 doet ontstaan in plaats van in 1865 wijst er wel op, dat hij in deze een vreemdeling in Jerusalem is. En in een puur wetenschappelijk onderzoek past een dergelijke vergissing in genen dele.

- 2. Schrijvende over het aantal onbevoegde „genezers” wordt - wetenschappelijk zéér aanvechtbaar - geponeerd: „*S c h a t t i n g e n* (spatiëring door mij, d.G.) lopen uiteen van 500 tot 1.000. „Een terzake-kundige zou deze „schattingen” reeds direct als absurd van de hand hebben gewezen. Immers het ledental (inclusief de adspirant-leden) van de gezamenlijke groepen

van aaneengesloten onbevoegden bedraagt reeds tussen de 500 en 1.000.

Volgens de eigen pleitbezorgers van deze wetsovertreders is hun aantal slechts 10% van het totale aantal kwakzalvers en zijn er in dit „vak” ook nog even 90% notoire bedriegers! Dat betekent, dat er in ons land tussen de 5.000 en 10.000 wetsovertreders een - goed belegde - boterham verdienen met hun capriolen.

- 3. De enquête heeft uitgewezen, dat 12% van de ondervraagden wel eens naar een onbevoegde is geweest en dat „ongeveer” 30% zich kan voorstellen, dat zij ooit eens naar zo iemand toe zouden gaan.

Wetenschappelijk gezien is dat „ongeveer” ook weer niet-verantwoord, maar nog véél minder verantwoord is, dat ook deze enquêteurs weer hebben verzuimd na te gaan welke redenen de ondervraagden hebben gehad om de gang naar een kwakzalver te ondernemen. Een historisch voorbeeld is dat van een oude dame, die bij een val een pols had gebroken en na genezing van deze breuk ten zeerste bevreesd bleef nog eens te zullen vallen. Deze angst vergalde haar verdere leven. Buiten haar huisarts om ging zij - op aandrang van een betweterige kennis - naar een strijker, die haar wel even van haar angst zou afhelfen. Hoewel er door diens „behandeling” geen vermindering

VERVOLG OP BLZ. 24

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeyenis is KWAKZALVERIJ

Beperkt zicht

VERVOLG VAN BLZ. 23

van de angst viel te bespeuren, bleef ze deze onbevoegde toch trouw bezoeken en wel „omdat het zo'n goeie man was, die het zo goed bedoelde en die maar f 2,50 per „behandeling" vroeg." Erg prijsbewust bleek onze oude kennis toch niet te zijn.

Reeds jarenlang is in ons Maandblad geweest op het gemis van een wetenschappelijk onderzoek naar de beweegredenen van het bezoeken van onbevoegden. Men heeft nu bij de gewraakte enquête de unieke kans gehad in dit opzicht een manco op te vullen, maar heeft het eenvoudig achterwege gelaten. Ook dit wijst er weer op, dat deze enquête is uitgevoerd door terzake-ondeskundigen. Men kan als socioloog nog zo te goeder naam en faam bekend staan, als een onderzoek als het onderhavige aan de orde is moet toch ook – enige summier – kennis van het te onderzoeken onderwerp in de bagage van de onderzoeker worden meegevoerd.

● 4. Een verdere fout – ook bij deze enquête weer niet vermeden – is, dat genoeg werd genomen met een papieren rompslomp (vragend om achteloze, zo niet foutieve beantwoording) maar achterwege werd gelaten door systematisch gericht – persoonlijke – ondervraging achter de echte werkelijkheid te komen.

● 5. Hoe bedriegelijk deze wijze van werken is, moge blijken uit het feit, dat de enquêteurs zich verbeelden: „meer inzicht in de gebruiksgroep geeft een, door het N.I.P.G./T.N.O. uitgevoerde analyse van patiëntenkaarten van genezers, die aangesloten waren bij de Nederlandse Werkgroep van Practiserende Genezers (N.W.P.)”

Een groter testimonium paupertatis had men zich kwalijk kunnen geven! Immers de hele wereld weet langzamerhand wel welk een (on)waarde moet worden toegekend aan dit kaartsysteem van de N.W.P. Mochten de enquêteurs behoefte gevoelen aan voorlichting over deze kwalijke zaak, dan zij hun aanbevelen kennis te gaan nemen van een rapport van de Amsterdamse politie. Onder leiding van onze onvol-

prezen vroegere secretaris, vooreen Commissaris van Gemeente-politie te Amsterdam, wijlen de Heer H. Dijkstra, heeft in 1955 de politie van de hoofdstad, afdeling Zwendel, Recherchegroep A, een minutieus onderzoek ingesteld en een scherp beeld gegeven van de frauduleuze mogelijkheden, die er schuil gaan in de opzet van de gewraakte controle-N.W.P.-genezers.

● 6. Verder is onze vraag: Welke kwaliteit bezaten de enquêteurs, die deze patiëntenkaarten aan een nader onderzoek mochten onderwerpen? En vooral ook wie tot de

In het teken van de onvolwassenheid

conclusie kwamen, dat slechts psychosen en neurosen, aandoeningen van zenuwstelsel en zintuigen, aandoeningen van het bewegingsapparaat (reuma e.d.) aan de orde zijn geweest? Waar zijn de kaarten gebleven, die sloegen op aandoeningen als carcinoom, diabetes, hartziekten, etc.?

We mogen toch niet veronderstellen, dat bij een – voor de Volksgezondheid zo belangrijk – onderzoek slechts niet terzake-kundigen en naïevelingen als enquêteurs zijn opgetreden? De onderzoekers hebben toch geweten van het resultaat van een wetenschappelijk onderzoek, in 1917 door de Staatscommissie Pekelharing ingesteld? Ze waren toch op de hoogte van het feit, dat een – welwillend – onderzoek in 1958 en volgende jaren namens de „Stichting inzake het vraagstuk van paranormale geneeswijze en haar maatschappelijke betekenis” ingesteld, heeft uitgewezen, dat bij 14.5% van de slachtoffers, die zich onder „behandeling” van een zeer bekende Amsterdamse magnetiseur wilden stellen, „ernstig” rekening moest worden gehouden met de mogelijkheid van groot nadeel voor de „patiënt” wanneer niet spoedig een (normale) geneeskundige behandeling bij hem of haar zou worden toegepast”?

Het was toch wel tot de enquêteurs doorgedrongen, dat bijna 1% van deze onderzochte patiënten

binnen één maand in een ziekenhuis moest worden opgenomen?

Genoeg hierover. Ook deze enquête van het N.I.P.G./T.N.O. staat volkomen in het teken van de onvolwassenheid. Ook zij is weer een groot gevaar voor de Volksgezondheid. En wel omdat haar voorlichting bij het vakverbondspubliek een faliekant verkeerde indruk achterlaat.

Het grote gevaar van de kwakzalverij wordt in deze enquête volkomen veronachtzaamd. Het stimuleren van de – gevaarlijke – gang naar een kwakzalver wordt door de levensgrote kop van het artikel: HONDERDDUIZENDEN BIJ ONBEVOEGDE GENEZERS – naar wij hopen ongewild – nagestreefd. Waarom extra geaccentueerd, dat al deze honderdduizenden zich aan een laatste strohalm vastklampen? Geloven de enquêteurs zelf, dat honderdduizenden Nederlandse ingezetenen zich tot onbevoegden wenden OMDAT ZE DOOR DE ARTSEN OPgegeven ZIJN? Kom nou.

Ter wille van de Volksgezondheid en om scherp in het licht te stellen w a a r e n w a a r o m ook deze enquête weer heeft gefaald, werd bovenstaand vlammend protest opgesteld. Wij hopen, dat ook dit keer weer de publiciteitsmedia de inhoud ervan als "hot news" zullen ervaren en er de nodige aandacht aan gaan besteden.

A. P. N. DE GROOT.

Bejaarde kwakzalver toog aan de slag

EEN 73-JARIGE marktkoopman uit Zaandam is door de Groningse politie aangehouden, verdacht van oplichting en het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Deze K. had op verschillende markten in ons land zelfjes te koop aangeboden tegen reuma, zenuwen, eczeem en dergelijke. Hij beloofde de kopers de geneesmiddelen de volgende dag op een bepaalde plaats af te leveren. K. vroeg echter wel vooruitbetaling, namelijk van maar liefst 75 gulden per doosje. Ook in Groningen „verkoch” hij enkele zelfjes, met de belofte die bij het hoofdstation te overhandigen. K. kwam echter niet opdagen. De gedupeerde Groningers dienden daarop een klacht in bij de politie, die de man in Drente aanhield.

Met drie jaar mulo ging oplichter aan het dokteren

ZES MAANDEN gevangenisstraf, waarvan twee voorwaardelijk, heeft de Haagse rechtbank opgelegd aan de 33-jarige J. H. van D., die zich als arts had uitgegeven, hoewel hij slechts drie jaar mulo had. Intellectueel moet Van D., van wie is vastgesteld dat hij een intelligentiequotient heeft van 141, volkomen in staat worden geacht een medische studie te volbrengen. De officier van justitie had acht maanden gevangenisstraf geëist wegens oplichting, waarvan drie maanden voorwaardelijk.

HET VERSCHIJNSEL van de intelligente pseudo-arts, de man, die verstand genoeg heeft om een medische studie te volgen, maar de karaktereigenschappen mist om zich in het gareel van zulk een studie te zetten en dan tot oplichterij komt omdat hij toch zo graag doktertje wil spelen, is niet van vandaag of gisteren. Rechtbanken maken er geregeld mee kennis. De feiten zijn gewoonlijk heel wat gemakkelijker vast te stellen, dan in het geval van dommere lieden met dezelfde ambities, die niet het lef hebben om als volleerd medicus te solliciteren, maar zich wel aan het (onbevoegd) genezen zetten. En dan vaak aan zulk een schromelijke zelfoverschatting lijden, dat zij met het hanteren van een pendeltje, menen de patiënt lichamelijk én geestelijk te doorschouwen.

Vorig jaar heeft de Arbeiderspers het verhaal van een typische pseudo-arts het licht doen zien, door hem zelf geschreven: De duizend levens van Willy & Cobi, geschreven door Willy René Verdurmen; de hoofdrolvertolker in deze „duizend levens” heeft zich niet alleen op het pad van Eros een bijzonder ijverig man getoond, maar hij trad ook op, en men leest het met schrik, als pseudo chirurg. Dat was overigens slechts een van zijn pseudo's; hij heeft zich ook uitgegeven als officier, diplomaat, ingenieur, pastoor.

Over Van D. lezen wij in Het Vaderland het volgende:

In de universiteitsbibliotheek van zijn geboortestad Groningen verslond hij boeken over de medische wetenschap. In augustus van het vorig jaar solliciteerde hij op een advertentie, waarin een geneesmiddelenfabriek een coördinator vroeg voor productieplanning met een gehele of gedeeltelijk medische, chemische of biologische opleiding. Van D. werd aangenomen. Niet in de functie waarnaar hij solliciteerde, maar meteen als leider van de medische afdeling. Weliswaar werd een voorlopige arbeidsovereen-

komst gesloten, maar het wachten was slechts op fotokopieën van zoekgeraakte artsdiploma's van de universiteit in Kaapstad.

Als salaris kwam men een bedrag van f 24.000,— per jaar overeen. Van D. deed het echter zo voortreffelijk, dat hij kort daarop al salarisverhoging kreeg. Zijn ware hoedanigheid kwam aan het licht, toen hij zonder voorkennis van zijn directeur zich met zijn tweede vrouw (hij is voor bigamie veroordeeld geweest) en twee van zijn zes kinderen in Zwitserland nestelde, waar het hoofdkwartier van de firma is gevestigd.

Assistent van huisarts

VAN D. heeft zich al vaker voor arts uitgegeven. Tot tevredenheid zelfs heeft hij als co-assistent van de afdeling long- en later huidziekten van een Gronings ziekenhuis gewerkt. In Engeland was hij enige maanden assistent van een huisarts.

„Is daar niemand aan doodgegaan?” schamperde de president tijdens de zitting van de Haagse rechtbank waarvoor Van D. zich moest verantwoorden.

„Het blijkt, dat al mijn diagnoses,

IQ van 141 blijkt nog geen waarborg . . .

respectievelijk therapieën juist waren” weersprak de verdachte beledigd. Tegen de psychiater heeft hij eens gezegd, dat hij zich meer geschikt acht om als arts te werken dan menig huisarts in Nederland. „Ik moet zeggen, dat ik in het huis van bewaring de neiging had hem te vragen: „Ik heb hier wat, hoe komt dat”, biechtte de raadsman op.

Het merkwaardige is, dat Van D. intellectueel in staat moet worden geacht een medische studie te volgen. Zijn IQ is bepaald op 141. „U bent intelligent genoeg, maar u heeft zelfs geen kans gezien om de mulo af te maken. Het resultaat is, dat u niets bent, u alleen maar voordoet wat u

niet bent”, verweet de president. „Er wordt in de medische wereld maar weinig naar diploma's gevraagd, want men heeft het idee, dat je het zo merkt als iemand geen arts is. Maar u heeft het kennelijk zo gedaan, dat het niet opviel”, aldus de president.

Van D. is van plan nu echt te gaan studeren. Uiteraard moet hij dan eerst een middelbare opleiding volgen, naast een baan overdag.

Bezorgd vroeg de president: „Wat voor baan?”

Volgens de verdachte hoefde hij zich daarover geen zorgen te maken. Hij zal voorlopig op een kantoor zijn broodwinning zoeken. Het beroep van artsenbezoeker, dat hij vaak heeft uitgeoefend, zal hij ook vermijden, omdat dat hem teveel op het idee brengt zelf voor arts te spelen, wist hij zelf.

Wederrechtelijke bevoordeling

JURIDISCH LAG de zaak voor de officier van justitie eenvoudig. „Hij heeft iemand bewogen hem die functie te geven en te betalen op grond van onjuiste mededelingen. Moeilijker is het wat met deze man moet gebeuren.”

Van D's raadsman zag het allemaal niet zó simpel. „Het gebeurt dagelijks dat mensen bewogen worden arbeidsovereenkomsten aan te gaan door verhalen die niet kloppen. Als hij zijn werk maar goed doet”, vond de verdediger. Hij vroeg in de eerste plaats ontslag van rechtsvervolging, omdat de man zich niet aan een strafbaar feit had schuldig gemaakt. „Dat geld kwam hem toe. Hij deed het goed.”

Subsidiar pleitte de advocaat vrij-spraak, omdat niet bewezen is, dat geld het voornaamste oogmerk is geweest. „De opzet was gericht op het aangaan van een arbeidsovereenkomst. Het salaris kwam pas op de tweede plaats.”

De officier zag het in zijn repliek anders: „Al het water van de zee kan niet afwassen, dat deze man zich wederrechtelijk heeft bevoordeeld.”

Adresverandering

Verzuim niet bij adresverandering even de wijziging mede te delen aan het correspondentieadres **Oranjelaan 6 te Hilversum**! Dan behoeft U niet bevreesd te zijn één nummer van dit interessante maandblad te moeten missen.

PARANORMAAL GENEZEN NIET LEGALISEREN

HET IS natuurlijk een onwaardige en ergerlijke zaak, die hele, al of niet met paranormale poespas werkende kwakzalverij, schrijft de medisch medewerker van Het Parool, dr O. M. de Vaal. Hij bespreekt het artikel van de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij in het februarinummer van ons maandblad, waarin de heer De Groot zich keerde tegen het publiceren van de enquête van het Ned. Instituut voor Praeventieve Geneeskunde.

Uit de enquête blijkt, vervolgt dr De Vaal, dat een groot aantal huisartsen geen bezwaar heeft om patiënten naar een onbevoegd genezer te laten gaan en ruim de helft is vóór een wettelijke regeling van de „paranormale geneeskunst". Dat laatste is al jarenlang in de pen en toen de Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunst ging meewerken aan een adviescommissie voor de erkenning

Pseudo-arts in actie in Waalwijk

ONLANGS KREEG een gehuwde vrouw in Waalwijk-West een onbekende man op bezoek, die zich voorstelde als assistent van een arts voor longziekten in Den Bosch. Hij deelde de vrouw mee, dat hij in opdracht van die arts - bij wie de vrouw inderdaad in behandeling was - moest onderzoeken.

Hij toonde hierbij een roze kaart van een ziekenhuis. Met het oog op deze „bewijzen" toonde de vrouw geen argwaan, zodat de man werkelijk tot zgn. onderzoek overging waarbij hij een stethoscoop gebruikte.

De man beperkte zich echter, weet het Nieuwsblad van het Zuiden mede te delen, niet alleen tot het longonderzoek, maar trachtte daarna onzedelijke handelingen te plegen. Toen de vrouw dreigde te gaan gillen, verliet de pseudo-arts onmiddellijk de woning.

De vrouw heeft aanvankelijk dit voorval voor de buitenwereld willen verzwijgen, doch op aanraden van haar huisarts, heeft zij na enkele dagen de recherche van Waalwijk van een en ander op de hoogte gesteld.

van de paranormale genezers (de Staatscommissie-Peters, red. M.t.d.K.) heb ik mij, uit protest, laten royeren. Ik wilde met ere van het lidmaatschap afd.

Zelf heb ik paranormale genezers, als simulerend patiënt, bezocht en het verschil in behandeling tussen dames en heren, voor dezelfde klacht, kunnen vaststellen. Sommige genezers weten de erotiek een duchtig woordje mee te laten spreken bij de „behandeling".

In de loop van de tijd is mij echter steeds meer duidelijk geworden dat véél meer mensen dan ik durfde vermoeden gevoelig zijn voor het „paranormale" niet alleen in de geneeskunst, al is dat een speelveld bij uitstek. Het bestuderen van de werking van bepaalde stoffen, vooral van de groep „psychedelisch" effect, als mescaline, psilocibine, LSD, etc., leert dat er onbestemde gevoelens van macht en invloed kunnen worden losgemaakt. Men „voelt" plotseling, bepaalde dingen te kunnen, te begrijpen, te doorzien. Wat hier staat is maar een onderdeel van de algemene, grote gevoelsstoornissen die door de genoemde stoffen worden opgewekt. Men kan het zich echter duidelijk herinneren, later.

„Geestverruimende" gevoelens

VEEL VAN dit soort gevoelens komt ook spontaan voor, al of niet naar aanleiding van een emotie. Ook hier geldt de grondwet uit de geneesmiddelenleer: „Geen enkele stof veroorzaakt een nieuwe functie, maar versterkt of verzwakt alleen maar bestaande functies".

Het behoort tot de normale menselijke structuur om zo nu en dan „geestverruimende" gevoelens te hebben. Soms blijven die „hangen" zoals ook de gebruikers aan psychedelische stoffen hebben ervaren. Het kenmerk van zulke gevoelens nu is, dat ze een absolute werkelijkheidswaarde hebben voor de betrokkene.

Voor hèn is het geen subjectief beleven, het is „de waarheid": de projectie van hun „gevoel" tot een „gave" maakt dat ze heilig overtuigd zijn van hun gelijk - en van hun kunnen. Uit eigen ervaring heb ik kunnen vaststellen dat maar een héél klein deel van de mensen dit soort gevoelens niet kent. Die zijn dan voor allerlei metafy-

„Levensgevaarlijk" vond weerklank in de pers

RUIME AANDACHT is in de Nederlandse pers besteed aan het artikel van de voorzitter van onze vereniging over de enquête van het Ned. Instituut voor Praeventieve Geneeskunde-TNO te Leiden over de mening van huisartsen over het vraagstuk van de paranormale genezers. „Levensgevaarlijk" zo luidde de titel van dit artikel, dat wij in het februarinummer van ons maandblad publiceerden.

„Scherpe critiek op artikel over vele artsen die tolerant zijn voor kwakzalvers / „Levensgevaarlijke enquête" zette de redactie van het Brabants Nieuwsblad boven een door het ANP verspreid uittreksel. Limburgs Dagblad te Heerlen maakte het artikel over vijf kolom op en gebruikte een zeer zware kop. Het Vrije Volk publiceerde aanvankelijk een kort bericht, maar kwam er naderhand, uitvoeriger, op terug.

Het uitvoerigste uittreksel van het artikel, ongeveer anderhalve kolom druks, troffen wij aan in de Nieuwe Apeldoornse Courant.

schische en transcendente zaken niet gevoelig - geen gevoel voor theologie, telepatie, telekinese, spiritisme e.d.

Eigenlijk duveltjes

VOOR DE meeste mensen blijven dit echter zaken die zij op grond van die zo nu en dan beleefde gevoelens van echtheid, niet geheel durven afwijzen. Artsen hebben dat ook, zo goed als advocaten of ingenieurs. Dit heeft niets te maken met de opleiding, met de algemene ontwikkeling of de intelligentie. Die gevoelens gaan dwars door de hele intelligentie heen. Dat is wat de mens die zulke gevoelens niet kent, of intellectueel onder controle heeft, zo kan irriteren. Het is echter een oncorrigeerbaar gebeuren en geen wettelijk verbod zal er iets tegen kunnen doen. De incidentele gevallen van grote schade en nadeel voor patiënten moeten we, meent dr De Vaal, maar zien als onvermijdelijke intellectuele verkeersongevallen, net als de gewone. Anderzijds - het is nutteloos en weinig slim, om de duveltjes wettig uit de doosjes te laten komen. Want dan gaat men vergeten dat men eigenlijk met duveltjes te maken heeft. Legaliseren blijft dus sterk afkeurenswaardig, besluit de medisch medewerker van Het Parool.

Hij kwakzalverde en „ploegde met andermans paard”

ZEKER OOK IN de kringen van zeer orthodoxe protestanten, die men in talloze kerken en kerkjes en gemeentetjes in diverse rijk gevarieerde betitelingen in ons land aantreft vinden de produkten van de kwakzalverij en de methoden van deze heren veel aftrek. Het is mede te begrijpen wanneer men weet dat juist in die kringen, ze zijn te vinden op de Veluwe, maar ook op Tholen, op de Zuid-Hollandse eilanden en bijvoorbeeld in Kampen en omgeving en Rijssen, om godsdienstige reden bezwaren worden gemaakt tegen inenting. Men is ook niet verzekerd. Men moet vertrouwen op Gods voorzienigheid, aldus het standpunt.

In de bladen en blaadjes van die kerken en kerkjes en van de politieke partij, die juist daar veel ingang vindt, de SGP, leest men nogal eens advertenties van drogisterijen, die pakketten kruiden aanbieden. Zoals deze: „Bij vele kwalen en ziekten trad niet alleen een verbetering in, doch men meldt ons volledige genezing! Zelfs bij verouderde gevallen van bijvoorbeeld astmatische bronchitis, blaas

en urine, borst en hoest, zenuwen en exceem”. De pakken kruiden kosten f 6,75 per pak, waarmee men een maand doet. Een drogisterij in Haarlem staat borg voor de goede werking.

Naar den vleze

IN DEZE RICHTINGEN van het protestantisme werkte in de jaren negentig van de vorige eeuw ook een predikant, die tegelijk het beroep van kwakzalver uitoefende. Aanvankelijk

Kerkeraden werd het te gortig

ging het hem goed — vooral naar den vleze — maar later werd het zijn gemeente en ook volgende kerkeraden toch te gortig en werd hij uit het ambt gezet. Het was de Duitser Johann Joseph Grass, die onder andere predikant was in Ooltgensplaat, vervolgens in Rijssen, een plaats die nu nog

bekend is om zijn veelheid aan richtingen en richtinkjes en vervolgens in Kampen, dat een overeenkomstige reputatie geniet. Grass was predikant van respectievelijk de vrije gereformeerde gemeente en oud-gereformeerde gemeente.

Na nog in Amsterdam te hebben gestaan verdween hij van het Nederlandse toneel om zijn predikantsannex kwakzalverspraktijk in Amerika voort te zetten. De predikant had voor die tijd heel wat mensen uit zijn gemeente „geholpen” met zijn spulletjes, tot uitbreiding van de cliëntèle was hij nog beter in staat juist door zijn domineeschap. Hij had kennelijk een fijn gevoel voor namaak, want hij werd door zijn kerkeraad behalve op kwakzalverij ook op „ploegen met andermans paard” betrappt dat wil zeggen dat hij preken voor eigen werk liet doorgaan die in feite niet van hemzelf waren, maar door predikanten van enkele eeuwen terug werden geschreven. De argwaan jegens Grass steeg in elke volgende gemeente. Tot hij in 1900 in Kampen uit zijn ambt werd ontzet.

Wie moet nu prof. Tenhaeff wel opvolgen?

In Utrecht zijn moeilijkheden ontstaan rond de opvolging van de hoogleraar in de parapsychologie, prof. dr W. H. C. Tenhaeff. Prof. Tenhaeff bekleedde sinds 1953 een bijzondere leerstoel in de parapsychologie aan de Utrechtse universiteit.

Prof. Tenhaeff is reeds enige jaren gepensioneerd. Door de sociale faculteit is, aldus De Volkskrant, een commissie ingesteld die de opvolging van de hoogleraar en de plaats van de parapsychologie te midden der andere sociale wetenschappen beziet. De commissie heeft meegedeeld dat men vooral zoekt naar een deskundige op het gebied van het zuiver experimenteel psychologisch onderzoek.

Een werkgroep van stafleden en studenten van de sociale faculteit die eveneens met de opvolging bezig is, is het hiermee bepaald niet eens. De groep wil zo'n specialist niet omdat,

zo wordt gezegd, in de tegenwoordige universitaire structuur de hoogleraar nog vaak de richting bepaalt waarin de wetenschap binnen zijn instituut gaat. Men voelt meer voor een benoeming van drie wetenschappelijke medewerkers, die inventariseren wat op parapsychologisch terrein aanwezig is en nieuwe methoden onderzoeken. Na drie jaar zou de zaak dan opnieuw bekeken kunnen worden.

Een epilepticus bij Croiset

GERARD CROISET was het onderwerp van een reportage in Elseviers Weekblad. Wij hebben er uit vernomen, dat Croiset zestig jaar is geworden. Hij is twee jaar geleden begonnen met een autobiografie waarbij hij als bronnen zijn plakboeken en het Parapsychologisch Tijdschrift gebruikt. Piet Wesseling, de priester, herschrijft de tekst, prof. Tenhaeff kijkt de vakterminologie na. Croiset hoopt, dat het boek volgend jaar uit is.

Uit het gesprek met Croiset ontleen wij nog de volgende passage: Er wordt geklopt. Het dienstmeisje: Mijn-

heer Croiset. Er zijn mensen uit België beneden. Zij zijn al van vanmorgen negen uur onderweg.

We gaan naar beneden. In de spreekkamer zit een Vlaamse familie. Een boerenvrouw en twee zoons. Een ervan lijdt aan toevallen. Als Croiset binnenkomt wordt de jongen rustig. Croiset gaat achter hem staan en masseert hoofd en nek van de jongen. Zo nu en dan sluit hij de ogen. Ondertussen praat hij met de moeder. Na een paar minuten is de jongen rustig. De moeder betaalt en de familie verdwijnt. Wij gaan weer naar boven.

Croiset: Deze jongen kan ik nooit genezen. Wel kan ik zijn lot verlichten. Vroeger had hij iedere dag vier toevallen. Nu nog maar twee per week. Zo heb ik veel patiënten...

Waarbij dan wel even aangetekend mag worden dat men tegenwoordig over voortreffelijke geneesmiddelen beschikt, die het lot van de epilepticus verzachten en het aantal toevallen sterk doen dalen. Maar die arme Vlaamse boerenfamilie geeft zich de moeite om naar Utrecht te reizen en haar lot in handen te leggen van een onbevoegde. Of er in België geen uitstekende artsen zijn...

Henri Knap antwoordt op hoofd- artikel in Medisch Contact

„Kwak pedaalemmen voor praktijkafval”

IN HET PAROOL ging Dagboekkanier (Henri A. A. R. Knap) in op een hoofdartikel, dat op 21 februari in Medisch Contact verscheen. Aanleiding was de enquête onder de huisartsen over de paranormale genezer. Wij geven hier het woord aan de heer Knap:

Dat het stuk toert, dat zowat de helft van de huisartsen tegen een wettelijke kwakzalversregeling is, en de andere helft vóór, mits met wettelijke beperkingen, is niet zo'n wonder, aangezien er huisartsen zijn, die „moeilijke” (d.w.z. querulerende patiënten waar lichamelijk noch geestelijk meer veel aan te vertimmeren valt) direct of indirect kwakwaarts sturen, omdat zij die kwak beschouwen als een pedaalemmen voor praktijkafval. Het staat er wat hard, maar het is, helaas, waar.

Wel wekt het mijn verwondering dat het stuk vraagt wie moet uitmaken wie een kwakzalver is en wie een paranormale genezer. Juist is: iedere paranormale genezer is een kwakzalver, maar iedere kwakzalver nog géén paranormale genezer.

Alleen: de paranormale genezer is gevaarlijker, omdat hij mensen met een IQ van 120 of meer soms nog weet te imponeren – die mensen vragen zich namelijk nooit af, of ze in een DC8 zouden willen stappen met een niet-opgeleide paranormale piloot aan de stuurknuppel. Gek, dat Onze Lieve Heer zulke gaven nimmer paranormaal uitdeelt, maar de geneeskunst wél.

Wat het hoofdartikel van Medisch Contact verder schrijft over al dan niet bonafide zijn, doet uiteraard niets ter zake, aangezien het ons weinig

meer helpt, wanneer wij het gras van onderen bekijken, omdat de kwak onze (anders zo goed geneeslijke) huidkanker met „kruiden” heeft behandeld, of kwak zélf geloofde in zijn poespas of niet.

Stoot onder de gordel

NEEN, DE auteur, v. W., gaat pas over de schreef waar hij zijn collega A.P.N. de Groot in Hilversum een stoot onder de gordel geeft. Deze medicus, oud-inspecteur voor de volksgezondheid in Noord-Holland, geeft al decennia van zijn leven aan de strijd tegen de kwakzalvers, omdat hij (beter dan zowat die helft van de huisdokters, die de kwak wel wil toelaten mits met 'n politieagent om de hoek) wéét welke ellende kwakzalvers aanrichten. De Groot is namelijk vaak getuige geweest in rechtszaken tegen kwakzalvers.

Deze A. P. N. de Groot nu heeft in 'n vraaggesprek (namelijk met Henk de Mari van De Telegraaf; zie bladz. 18 van ons maannummer - red. M.t.d.K.) gezegd, wat de door v. W. geciteerde enquête bevestigt: „... dat die indolente huisartsen niet weten wat zij doen”.

En dán komt het MC-gif:

„De voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, die het interview gaf, is uit hoofde van zijn functie een fervent bestrijder van de onbevoegde genezers.”

Betere doktersogen

DE ZAAK wordt hier olijk omgedraaid. Omdat deze medicus in zijn functie van inspecteur voor de volksgezondheid zoveel onheilen, door kwakzalvers aangericht, ambtshalve heeft onderzocht en vastgesteld, is hij voorzitter van die vereniging geworden.

Niet „uit hoofde van zijn functie” is hij „een fervent bestrijder van de on-

FOEI, GELE GIDS

DE GELE GIDS voor Rotterdam, uitgave 1969, heeft op bladzijde 215 een advertentie van 't Kruidenhuis Holland. Dat is wel niet in Rotterdam gevestigd, maar de advertentie, een prijzig exemplaar van flinke afmetingen, staat wel bij de rubriek met het woord Kruiden er in. En de Rotterdammer die lust mocht hebben even naar de heer Van de Moosdijk te rijden krijgt precies instructie waar de bungalow van de veelbesproken kruidenhandelaar te vinden is. Bij Hoogeloon, pl.m. 3 km vanaf prov.weg Eindhoven—Hapert. „Ik hoop U van dienst te zijn”, annonceert Van de Moosdijk.

Het ware te wensen wanneer de uitgevers van de Gele Gids, die er zich op beroemen een beroepengids van niveau uit te geven en die met PTT een contract hebben afgesloten zich er eens over beraadden om dergelijke advertenties met een kritisch oog te beschouwen. Kwakzalversannonces behoren niet in zulk een gids te worden geplaatst.

bevoegde genezers”, maar omdat hij betere doktersogen in zijn hoofd heeft dan de lauwen onder de huisartsen. Tenslotte komt v. W. aandragen met de commissie-Peters – waarin wél een vertegenwoordiger van de kwakzalvers zit mee te praten, maar de Vereniging tegen de Kwakzalverij is er uit geweerd, omdat die „uit hoofde van haar functie” (daar kwam het op neer) tóch wel anti zou zijn.

Zo proberen bepaalde lieden (met nadruk verklaar ik, schrijft Henri Knap, dat ik v. W. per se niet tot dezulken reken, wél tot de „rekkelijken”) de kwakzalverij in het lichaam van onze volksgezondheid te masseren. Met kwakzalf.

„Wij blijven benieuwd”, eindigt het hoofdartikel.

Ik niet. Ik zie, gezien de houding van zovele huisartsen, wel aankomen hoe dat straks afloopt. En hoe het dan verder zal aflopen met een toenemend aantal bijgelovige zieken in dit land.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; E. Mijnaerends, **Tandarts** te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; J. J. Aukema, **Dierenarts** te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, **Rechter** te Arnhem; J. E. Buitter, **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te 's-Gravenhage; J. van Baak, **Dermatoloog** te Utrecht; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, **Inspecteur van Politie** te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

BLZ. 28

Abonnement per jaar franco per post
bij vooruitbetaling f 10,—;
studerende f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.